

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Isaaci Peyrerii Epistola Ad Philotimum

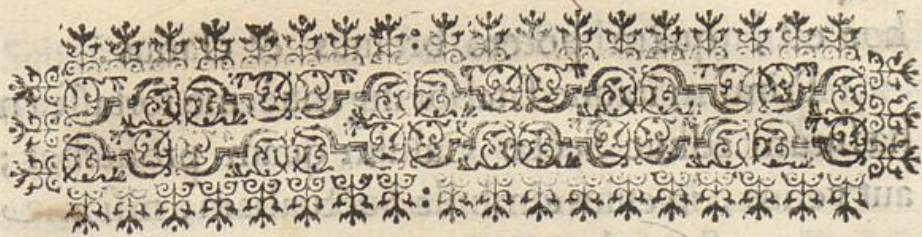
La Peyrère, Isaac de

Romae, 1657

Isaacvs Peyrerivs Philotimo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11020

3

ISAACVS PEYRERIVS
PHILOTIMO.

ETIS à me, Philotime, vt tibi significem, cœterisque amicis meis, quibus idem curæ est: quare mutauerim propositum quod tenaciter institueram, de non abneganda professione Sectæ Calvinisticæ, quam Galli Reformatam vocant; quam scilicet cum ipso lacte biberam, & imbiberam, & in qua consenueram. Quare itidem, vel eiurauerim librum de Præ-Adamitis quem edideram; vel edidissem, quem deinde eiurarem. Expediam tibi vtraque meo more:

Schil

a 2

hoc

4
hoc est, quam potero breuius & clarius.

Primum itaque fatebor ingenuè, me fortasse n
haurum adhuc Sectæ Caluini quam profitebar;
aut verius, in cuius cimbula fluctuabam; nisi me
atra tempestas, glomerata & concitata de parte libri
illius mei Præ-adamitici, adegisset, impulissetque
nauiculam in qua eram, ad Petram quam mihi ini-
quissimam putaueram. Sed quia Petra illa Eccle-
sia Christi erat; & Petra ipsa de qua Christus Pe-
trum alloquens: *Tu es Petrus, aiebat, & super hanc
Petram edificabo Ecclesiam meam*: in illa eadem
Petra miraculo seruatus sum. Allisa namque ad ru-
pem nauicula, expositus sum in gramine omnium
amœnissimo & viridissimo, quo rupes desuper stra-
ta erat; & super quod siccis pedibus, illa sisque
plantis, felicissimè desilui.

Non clam te est, mi Philotime, neque latet
quam plures amicos meos, quibus de hac re multo-
ties & totum me adprobauit: quantum abhorruer-
im semper à schismate Ecclesiæ; & quam semper
ægerrimè tulerim luctuosam secessionem illam, qua
priori seculo, Lutherus primùm, & Calvinus dein-
ceps ab Ecclesia Catholica defecit. Scriberem ad te
volumina non epistolam, si causas omnes auersatio-
nis huius meæ hoc loci exponerem. Hareboque
in illo solo argumento, seu potius conuicio, quo

Schif-

5

Schismatici omnes Ecclesiam Catholicam infectantur, cum illam Meretricem & Adulteram, perperam ^{et falso} ~~licet~~, appellant: causamque sibi inde adstruunt, quare ab eadem Ecclesia secesserint.

Non reputant qui talia debacchantur, Ecclesiam illam ipsam quam infamant & pipulo differunt, Sponsam DEI, atque adeo Matrem suam esse. Verum quidem est, Ecclesiam Iudaicam talibus quondam elogijs à DEO ipso, per Prophetas suos fuisse traductam. *Quae edificauisset sibi lupanar, & fecisset sibi prostibulum in cunctis plateis, & diuisisset pedes suos omni transeunti, & multiplicauisset fornicationes suas.* Ezechielis 16. Tum Isaia 1. In qua, propter luem contractam ex fornicationibus suis, non esset sanitas; sed à planta pedis usque ad verticem, vulnus, & liuor, & plaga tumens. Sed aequè verum est, Philotime, Ecclesiam Christianam præstare multum Iudaica, & toto vertice CHRISTO suo, supra esse. Tum quia cœremonia Iudaicæ, umbræ fuerunt & figuræ tantum veritatum Christianarum: tum quòd Ecclesia Christiana longè anteierit promissis & benedictionibus diuinis, Iudaicam. Edicente CHRISTO ipso: *Nunquam se defuturam Ecclesie sue, & aduersus illam portas inferi nunquam preualituras.* Hoc est: nunquam deserendam, & nunquam interituram Ecclesiam Christianam.

Quod

6
Quod non ita se habuit cum Ecclesia Iudaica: ut
potè quæ interierit, & cum Synagoga sua sepulta
sit.

Demus certè, Ecclesiam Christi (quod tamen
absit) in nonnullis, etiam nobilioribus suis mem-
bris; quoad mores, non quoad dogmata, fœdari &
contaminari posse. Ergone licebit Christiano ciu-
rare ipsam matrem suam, quia putabit illam fœda-
tam & contaminatam? Nec veniet in mentem ho-
mini illi Christiano, quod legitur de Noë inebria-
to, & nudato in tabernaculo suo? cap. 9. Geneseos.
Cuius verenda nudata cum vidisset Cham filius eius
reprobus, & maledictus; risit, traduxitque patrem
suum, & nuntiauit duobus fratribus suis foras. *At
Verò Sem & Iaphet, filij Noë electi & benedicti,
pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retror-
sum, operuerunt Verenda patris sui: faciesque eorum
auerse erant, & patris virilia non viderunt.* Idem
omninò faciendum esset Christiano electo & bene-
dicto. Deberet ille cum fratribus suis electis & be-
nedictis, imponere pallium suum humeris suis, ince-
dere retrorsum, operire verenda, auertere faciem,
nec videre turpitudinem matris suæ. Quid verò fe-
cerunt schismatici nostri? Quod nimirum Cham
reprobus & maledictus. Viderunt & riserunt ma-
trem suam, quam finxere nudatam, & nuntiaue-
runt

runt fratribus suis. Id est, traduxerunt matrem suam, & infamauerunt quam putauerunt turpitudinem eius. Atque adeò incurrant, necesse est, in maledictionem decretam in progeniem Chami. Et iustè. Edixit enim DEVS ore suo, & de medio ignis. *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* Neque excepit, vel patrem ebrium, vel matrem adulteram. Idemque Euangelium quod te subditum esse iubet Regi tuo, discolor quamuis & Neroni; te honorare præcipit matrem tuam, impudicam licèt & Messalinam. Sed quæ tam barbara vnquam religio non damnauit ^{tu} ~~te~~ diliditatem natorum erga matres suas? Nihil frequentiùs occurrebat in Scenis antiquorum, quàm Orestes furijs agitatus propter occisam matrem, non solùm adulteram, sed etiam parricidam. At Christianus qui deserit matrem suam, quam CHRISTVS Sponsus fœdere æterno & insolubili sibi iunctam, nunquam deseret; qui neque Ecclesiæ matri suæ opem fert: imò è contra, qui illam persequitur, probrisque & maledictis onerat; idem facit occidenti.

Age verò, Philotime; si nulla ratione diuina, vel humana, quo saltem exemplo Iudaico vel Christiano, potuere Schismatici nostri deserere Ecclesiam matrem suam; nè dicam (vt fecerunt) atrociter sæuire in illam? Percurratur fanè historia tota

Iu-

Iudaica; à lege lata in monte Sinai, vsque ad transf-
migrationem Babilonicam: & reperientur in illa,
duo Schismata dumtaxat, damnata vtraque, & DEO
vindice sæuiter repressa. Primum fuit, Core, Da-
than, & Abiron; quod terra dehiscens continuo
deglutijt cum auctoribus suis. Secundum fuit, de-
cem tribuum Israél, quæ desciuerunt à Roboam.
At Schismate ab illo, quanta & qualia mala euene-
rint decem illis tribubus, sciunt omnes, qui vel tan-
tis per norunt Historiam Sâciam. Schismata quin-
etiam duo illa ortum habuerant, ex regnandi potius
libidine, quàm immutandi quicquam in lege Mo-
saica. Cæterùm, quamuis Sorores duæ illæ inui-
cem diuisæ, Ecclesia Iudaica, & Ecclesia Israelitica,
sefe vtrinque fœdauissent idololatrijs horrendis, quas
DEVS fornicationes & adulteria vocat: nescitur ta-
men vllum; vel Israelitam verum, abijisse vnquam
ab Ecclesia sua Israelitide; vel Iudæum verum, seces-
sisse vnquam à sua Iudaica.

De Ecclesia Israelitide adultera, luculentum
hoc legitur in historia Eliæ, quando interpellabat
DEVM aduersus Israelitas idololatrias. *Domine,*
aiebat, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffode-
runt, & ego relictus sum solus, & querunt animam
meam. Cui DEVS respondit: *Reliqui mihi septem*
millia Virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal.

Fal-

9

Fallebatur Elias, qui se putabat solum DEI veri cultorem in toto Israele; quia non nouerat septem illa Israelitarum millia, quæ DEVS sibi seruauerat incontaminata ab idololatria Baal. Quare autem non nouerat Elias septem illa virorum DEO electorum millia in Israele? Nimirum, quia Israelitæ illi non abierant à matre sua Israelitide, idololatra, quamuis & adultera: quia nullam secessionem ab Ecclesia & matre sua fecerant; quia nullum alium conuentum separatum ab illa sibi constituerant. Imò, quia in deprauatissimis Ecclesiæ illius suæ moribus, & periculosissimis deprauationis vniuersæ temporibus; vnusquisque illorum septem millium, sibi soli erat in secreto & in abscondito, Israelita verus, & verus DEI cultor: adeò vt nullus eorum, in suæ sibi religionis conscientia, amico & fratri suo fideret. Nullumque adeò illorum Elias nouerat, Propheta quamuis, & zelotes DEI acerrimus. Atqui nouisset illos omnes indubiè, si omnes illi iurauissent Ecclesiam & matrem suam adulteram, & si congregationes ab illa diuisas sibi habuissent.

Vocauit Ieremias Ecclesiam Israeliticam, *auer-*
satricem: Sororem verò suam Iuda, *præuaricatri-*
cem. Plus verò peccat præuaricatrix, quàm auersa-
trix. *Ideòque iustificauit animam suam auersatrix*
Israel, comparatione præuaricatricis Iuda. Jerem. 3.

b

Præ-

Præsumendum tamen est, DEVM sibi semper seruauisse apud Iuda præuaricatricem, sicut apud auerfatricem Israel; sua septem electorum millia, vitæ & conscientiæ integra, fornicationumq; matris suæ pura. Idololatrias nimirum eius maximè abhorrentia. Existimandum utique est, septem illa Iudæorum electorum millia, neq; Ecclesiam matrem suam vnquam eiurauisse, neque vnquam ab illa recessisse, neque vnquam Templum in monte Sancto positum deseruisse: quicquid peccaret præuaricatrix Iuda, quicquid oleret stabulum & fessibulum, & quicquid abominandum in Templum ipsum DEI inferret.

Ignoratur vsque in hodiernam diem, quid actum sit de Tribubus decem Israelitis, quas Salmanazar transtulit in Assyrios: quonam scilicet illæ abierint, & vbinam gentium illæ nunc sint. Reuersus verò populus Iudaicus à transmigratione Babylonica, restituit Templum in monte Domini, & celebravit in illo (vt solebat) suam Synagogam, vsque ad aduentum & natiuitatem Domini nostri IESV CHRISTI. At, quo tempore natus est Dominus noster, quantis amabo criminibus, & quantis abominationibus, infecta erat Synagoga Iudaica? Omnia in illa pessum ierant. Et Domino proficiente, Templum ipsum Domini mutatum erat in spelun-

luncam latronum. Seruauerat tamen sibi DEVS
 in illa eadem Ecclesia corruptissima etiam tunc,
 aliquot electorum millia, incontaminata ab omni-
 bus illis latrocinijs & abominationibus. Et post-
 modum ex illis, CHRISTO nato, caput suum exe-
 ruerunt, Sanctissima VIRGO in primis, Sanctus
 IOSEPH Sponsus Sanctissimæ VIRGINIS, ZA-
 CHARIAS, ELISABETHA, SIMEON, AN-
 NA, & cæteri qui aduentum CHRISTI Saluato-
 ris expectabant, quibusque deinceps DEVS mun-
 do illucescens se notum dedit. Nullusque ex illis
 secessionem vquam fecit ab Ecclesia & Synagoga
 impurissima: nullusque itidem deseruit Templum
 Domini, pollutum quamuis latrocinijs & flagitijs.
 Sed omnes electi illi vixerunt in medio Templi,
 iuste & sanctè, secundum verum sensum legis Mo-
 saicæ, non secundum fabulas & corruptas traditio-
 nes Synagogæ. Vtcunque enim Scribæ & Pharisei
 multis assumentis DEI præcepta, per Mosem &
 Prophetas tradita, malè interpretarentur, & pieta-
 tem in hypocrisin & superstitionem conuertissent;
 nunquam tamen passus est DEVS errorem aliquem,
 aut dogma receptæ à maioribus doctrinæ, aut fidei
 contrarium, à Summo Pontifice toti Synagogæ ex
 cathedra Mosis proponi. Vndè ipse CHRISTVS
 monuit, opera quidem eorum haudquaquam imi-

tanda; doctrinam tamen quam ex Mosis cathedra prædicabant, seruandam præcepit. Ita scilicet malos Doctorum mores vitamque corruptam ab ipsa doctrina cautè distinguendam ostendit, & opera mali exempli ita fugienda, vt tamen à cathedra non discedas.

Voluit DEVS, quo pollet consilio, laxare quandoque habenas prurienti & lasciuienti Synagoga, illamque sibi ipsi permittere: sed non illam penitus deserere. Audi quæso, Philotime, Ieremiam de hac re loquentem ab initio capitis 3. *Vulgo dicitur, inquit, si dimiserit Vir Uxorem suam, & recedens ab eo duxerit Virum alterum; numquid reuertetur ad eam Ultra? numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es, non cum vno, aut altero tantum, sed cum amatoribus multis. Tamen reuertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te.* DEVS ergo suscepit tam clementer & benignè Synagogam, adulteram licet & transfugam, neque illam repudiauerit: Christianus autem rejiciet Ecclesiam matrem suam, quæ CHRISTI Sponsa est; quæ Virgo casta, siue ruga & macula insignitur; quæ perhibetur fundamentum fidei, & columna veritatis; cum qua Spiritus Sanctus manet in æternum, eamque docet omnem veritatem; quamque propterea audiendam præcepit Dominus,

nisi quis Ethnicus & Publicanus haberi velit: Christianus inquam, qui filius est Sponsæ talis CHRISTI, talem matrem suam irreuerenter vsque adeò habebit, vt fornicariam illam dicat; illamque nomine illo procul à se ableget, & valere iubeat? DEVS ergo qui Sponsus erat, cuique adeò subiecta erat Synagoga Sponsa eius, inuitauerit suauissimè Sponsam suam, vt ad se rediret: Christianus autem qui filius est, quique adeò subiectus est Ecclesiæ matri suæ, abnegabit & repellet contumeliosissimè Ecclesiam matrem suam? DEVS ergo, cui licuit esse zelotypo, quia Sponsus erat, pepercerit indulgentissimè Sponsæ suæ: Christianus autem qui filius est, cuique erga Ecclesiam matrem suam, quam CHRISTVS acquisiuit & mundauit sanguine suo, honoris & obsequij officium solum relictum est; inclementissimè aget cum Ecclesia matre sua?

His certè rationibus inducti Patres antiqui omnes ex quo Ecclesia dicta & facta est Christiana; tanto honore profecuti sunt semper Ecclesiam matrem suam, vt post DEVM nihil supra. Percurraturque historia tota Ecclesiastica à CHRISTO mortuo; & nullus inuenietur in illa, vel Præsul, vel Doctor orthodoxus Ecclesiæ, qui descuerit vnquam ab Ecclesia. Nullusque è contra notabitur hæreticus, qui non continuò Ecclesiam violauerit schismate,

te, quam antea conatus fuerat violare dogmate. In-
uecti sunt quandoque Doctores orthodoxi contra
nobiliora Cleri capita, propter eorundem mores
corruptos: propter eorum puta vel inertiam, vel
auaritiam, vel ambitionem. Clerumque ipsum
corruptionis infimulauerunt, non in dogmate, quod
iterum moneo, sed in moribus: ipsumque propte-
reà multoties increpitauerunt, atque illi attribue-
runt, quicquid scripsit Apocalypsis de *Muliere for-
nicaria, quę sedebat super septem montes, circumdata
purpura & coccino, & lapide pretioso, & margaritis;
habens poculum aureum in manu sua, plenum abomi-
natione, & immunditia fornicationis suę.* At quam-
uis Patres illi Sancti quosdam Præsules, in moribus
suis reprehensibiles, vehementer infectati sint: re-
uerenter tamen habuere illi, & semper, Cathedram
D. Petri, in qua iugi traditione residebat primatus
Apostolicę dignitatis, concessus D. Petro; & in il-
lo, Romanę Ecclesię moderatoribus: neque pro-
pterea ab ipsa Romana Ecclesia vnquam defece-
runt.

At inquit. Cur non licēbit Christiano emen-
dare mores prauos qui corrumpunt Ecclesiam; si
licet Medico curare morbos qui ægrotum vexant,
imò tollere nāuos qui faciem dehonestant? Esto!
liceat. Quod tamen negamus. Sed non cui libet
li-

liceat esse Medico. Tùm Medicus qui ægrotum curat, ægroto affidet, neque ægrotum fugit. Tu autem Christiane, qui Ecclesiam emendare voluisti, Ecclesiam deseruisti. Et qui Ecclesiæ nauos delere institueras, stigmata multò peiora maledictis tuis fronti eius inuisti. Adde, quod experti & prudentis Medici est, cauere in primis nè quando ægrotum sanat, ægrotum enecet: neuè etiam, quando putredinem è sanguine elicit, animam cum sanguine extrahat: neuè tandem, quando corruptos humores euacuat, vitales cum corruptis exhauriat. Sed neq; morbi omnibus remedia adhibenda sunt. Sunt enim morbi quidam maligni, qui remedijs irritantur: imò quibus remedium ipsum morte peius est. Qui lupias sollicitant, hoc sæpe proficiunt, vt lupias ipsas in carcinomata conuertant: fatiusq; multò foret lupia deformari, quàm carcinomate corrodi. Neque rursus omni tempore remedijs vtilicet: sed expectandum est opportunum illud, quo vel aëris intemperies curationem non recuset, vel ægroti dispositio remedij vim ferre valeat.

Vt expendatur diligentius opportunum tempus illud quod requiritur in emendatione Ecclesiastica, illaque perfecta: notari digna sunt, Philotime, quæ leguntur in historia Regum Iuda. Scriptum est de Rege Aza, cap. 15. Reg. 3. *Fecit Aza*

rectum ante conspectum Domini, sicut David pater eius. Abstulit effæminatos de terra, purgavitque Universas serdes idolorum, &c. Excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Aza perfectum erat coram Domino, cunctis diebus suis. De Iosaphat filio Aza, scriptum est cap. 22. libri eiusd. Ambulavit in omni Via Aza patris sui, & non declinavit ex ea, fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, &c. Verumtamen Excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat & adolebat incensum in Excelsis. Eademque omninò leguntur de Regibus Iuda, DEO dilectis & electis, Ioa, Amazia, Azaria, & Ioathan, capitibus 12. 14. & 15. Reg. 4. Sed scriptum est de Ezechia electissimo, cap. 18. Fecit quod erat bonum coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat David pater eius. Ipse dissipavit Excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem æneum quem fecerat Moyses: siquidem usque ad illud tempus filij Israël adolebant ei incensum. Vocavitque nomen eius Nebustan: id est, æneum.

Atque ut eliciantur ex historia hac quam præmissi, confectanea ad rem illam quam parò maximè conducentia. Sciendum est: Excelsa illa quæ non abstulerant Reges illi Iuda, qui boni omnes his locis perhibentur, quæque dissipavit Ezechias: fuisse delubra posita à Salomone primùm, in montibus
& Ex-

& Excelsis; nuncupataque idolis vxorum & concubinarum alienigenarum, quibus cor Salomonis deprauatum fuerat. Fuisse itidem Fana alia quamplurima, consecrata deinceps Dijs cœteris exterarum gentium, à successoribus Salomonis, & Regibus Iudæa idololatriæ. Adeoque flagitium maximum fuisse, immolauisse in templis illis victimas, & adoleuisse incensa: siue illa obtulissent Iudæi, Dijs & abominationibus gentium; quod summum fuisset Iudæorum nefas: siue (quod probabile fuit sub Regibus illis bonis & pijs) DEO verò & summo sacrificauissent Iudæi in Excelsis illis. Piaculare namque hoc etiam Iudæis erat. Quia Iudæi, edicente DEO, immolare tantum & adolere debebant sacrificia & incensa omnia, in Templo ad hoc extructo in monte Sion. Deinde, quia DEVS oderat lucos & arbores, quibus Excelsa omnia consita erant. Interdixerat enim Deuteronomij capite 16. *Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini DEI tui: Quod odit Dominus DEVS tuus.*

Peccabant ergo Iudæi quando sacrificabant & adolebant incensa in Excelsis: quamuis sacrificarent & adolent in illis, DEO vero & summo. Verum tamen Reges illi Iudæa, qui Scriptura sacra teste; fecerant quod erat rectum in conspectu Domini, & quorum cor perfectum fuerat cum Domino; non ab-

stulerant Excelsa illa. Quare verò non abstulerant
 illa? Nimirum, quia fortè ferendum minus malum
 putauerant Reges illi prudentissimi, vt malum ma-
 ius auerteretur. Neque tentandos nimium Iudæo-
 rum animos existimauerant, si commodam ratio-
 nem, inueteratamque consuetudinem sacrificandi &
 adolendi in pluribus locis, toti populo interdice-
 rent: populumque omnem cogent ad antiquam
 & strictam legem ascendendi in Ierusalem; vt sa-
 crificarent & adolerent in Templo Domini: quod
 propter hoc præcipuè extructum fuerat in vrbe
 Principe. Quodque non ita commodum Iudæis
 omnibus erat. Concesseruntque idcirco Reges illi
 boni & pij Iudæis, vt in Excelsis sacrificarent & ado-
 lerent: dummodò in iisdem DEO vero & summo
 sacrificarent & adolerent. Et quamuis illud ipsum
 foret contra legis vetitum; fatius tamen duxerant
 Reges illi optimi DEVM in Excelsis, quam nus-
 quam adorari. Credendum verò vtique est, Reges
 illos optimos expectauisse opportunum magis &
 commodum aliud tempus, quo emendationem per-
 fectam Synagogæ absoluerent: reducerentque ve-
 rum DEI cultum, ad locum illum quem DEVS sibi
 solum ex omnibus alijs elegerat, vt inuocaretur &
 celebraretur in illo. *Atqui non hominum est nosse
 tempora & momenta, quæ DEVS posuit in sua potesta-*
te:

te: vt legitur Actor. 1. Tempus ergo illud dilatatum & referuatum fuerat ad regnum Ezechiæ, Regis electissimi: *Qui, vt scriptum est, dissipauit Excelsa, & contriuit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem aneum quem fecerat Moses.*

Duo nos docet historia hæc. Primum, omninò debere verum Numinis cultorem durare in Ecclesia DEI, neque dum perfectè in moribus emendata. Secundum est. Nihil temerè sollicitandum in emendatione aliquot membrorum Ecclesiæ: Emendationemque illam summa cum prudentia, & religiosissima cautione procurandam. Expectandum potiùs summa cum patientia tempus, quod DEVS posuit in sua potestate; quodque propterea non positum est in potestate hominum; vt absoluta illorum emendatio ad vnguem perducatur. Quasi verò, nescio quis Homuncio, hanc prouinciam reformandi Ecclesiam sibi arrogare possit, quæ reuera, supremo dumtaxat Capiti, Christi Vicario incumbit: quasi verò Ecclesiam non deformet potiùs, quàm reformet, quisquis errorum venenum illius membris porrigit.

Neuè putes, Philotime, quæ scripta sunt de Ecclesia Iudaica, non posse aliquo modo extendi ad Ecclesiam Christianam. Attende quæso ad Parabolam quæ legitur cap. 3. Euangelij secundum

Matthæum: de inimico qui superfeminauerat zizania in agro Domini, quæ Ecclesia Domini est. Serui autem Domini dixerunt ei: *Vis eamus, & colligamus zizania?* Et ait Dominus: *Non: ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum cis & triticum. Sinite Utraque crescere vsque ad messem. Et in tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania, & alligate illa in fasciculis ad combustionem: triticum autem congregate in horreum meum.* Attende, inquam, Philotime, ad verba illa: *Sinite zizania crescere cum frumento, vsque ad messem.* Atqui Schismatici nostri temerè prætenderunt colligere zizania, & secernere illa à tritico ante messem. Ergo & ante tempus quod DEVS posuit in sua potestate ad combustionem zizaniorum. Quodque tempus non est in potestate seruorum (seruorumque nequam multò minus) sed vnus Domini.

Atque vt intelligas, Philotime, quo tempore Schismatici nostri prætentam Ecclesiæ emendationem adorti sint. Negant Medici quicquam mouendum esse in ægro corpore, cum febris æstuat. At illi Camarinam reformationis suæ mouerunt; quo tempore per totum ferè Christianum Orbem fauaret amor ferri, & scelerata belli infania. Vbi verò intempestiuus Religionis zelus superfauijt; tum demùm ab infania ad furorem ventum est.

Ma-

*Magno Veluti cum flamma fragore,
 Virgea suggeritur costis Undantis aheni:
 Exultantque estulatices: furit intus aque Vis:
 Fumidus atque altè spumis exuberat amnis.
 Nec iam se capit Unda: Volat Vapor ater ad auras.*

Tutè scis, Philotime, quanta tempeestas diluuiio
 ex illo sese vndique effluderit. Et tutè scis quantum
 puri sanguinis eliquauerit ex illo Ecclesia, per ea-
 dem vulnera quæ illi fecerunt Reformatores eius, vt
 quam falsò putabant putridam illi inesse fanie, &
 è venis eius elicerent. Neque te fugit quantum suc-
 ci radicalis exhalauerit ex illo Ecclesia, cum humo-
 ribus quos expressit, in pharmacis quæ Medicorum
 violentissimi illi miscuerunt, vt quod imaginaban-
 tur in illa corruptum euacuarent. Enecauerunt sci-
 licet, tum in se, tum in alijs multis membris, quam
 sanare instituerunt. Toxicæ fuerunt quæcunque re-
 media infelicissimi Empirici illi, Ecclesiæ adhibue-
 runt. Et verrucas extirpare tentantes, caneros inge-
 nerauerunt, quibus Ecclesiæ portio exesa est. Ita
 vt ex illo, nullus adè sit neque aspectus, neque de-
 cor, huic miseræ ac rescissæ rerum Christianarum
 parti; formosissimæ quondam, nunc verò exhau-
 stissimæ & corruptissimæ. Intempestiui agricolæ
 qui Domini fundum, contra Domini vetitum, farrire

voluerunt; multum frumenti & nihil lolij effoderunt. Instauratores verò audacissimi, qui facta tecta Ecclesie præstare susceperunt: cum purum ab impuro, pretiosum à vili & sordido; aurumque & argentum, à stipula & fœno, diligentius dicamine vel intemperantius, secernere fategerunt; ædificium ipsum concusserunt, Ecclesiamque Christianam per totum ferè Christianum Orbem imminuerunt. *Et nisi Dominus Exercituum reliquisset sibi semen in Ecclesia Catholica, quasi Sodoma fuissimus, & quasi Gomorrha similes essemus.* Isaia 1.

Peccauit ergo Calvinus (nihil mihi iam cum Luthero est). Primò: quando secessionem fecit ab Ecclesia Catholica. Nam si Romani milites diuidentes inter se vestimenta Christi, tunicæ eius percerant, fortemque super illam miserant: debuerat Calvinus parcere corpori ipsius Christi, neque illud diuidere in diuisione Ecclesiæ. Peccauit secundò, quando inauspicato, emendationem Ecclesie suscepit: contra vetitum Domini, & contra præceptum Apostoli. Peccauit tertio, quando in pratensa emendatione Ecclesiæ, mutilauit & deformauit quodcunque reformare voluit. Inconsiderantius enim, & atrocius securim rotans, quod erat optimum visuque pulcherrimum, in honestis vndique vulneribus detruncauit. Peccauit denique cum in-

nu-

numeros errores mundo peperit, non sine incredibili animarum & gregis Dominici strage; nempe ille non modò emendationem morum, sed huius obtentu, reformationem præsumptam dogmatù dolosè susceperat. Quo euentu iam diù patet. Nam non modò nihil quod ad mores pertineret, emendatius attulit; sed suorum quoque Sectatorum mores corrupit; quos malorum mille ministros contra Catholicos adhibuit. Nec etiam dogmata, vt præsumpsit, reformauit, quæ in Ecclesia erroris ne scia reformari non possunt: sed vt dixi, multis erroribus se & suos implicuit. Hoc verò vt breuiter demonstrarem, Philotime, non omnia perambulabo, quæ ille malè reformando malè mulcauit, sed quædam tantùm & summotenus attingam.

Paulus Apostolus de Iudæis loquens, hæc ait cap. 9. ad Romanos. *Quorum adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa.* Quod verò legitur in vulgata, *Obsequium*: in archetypo *καθῆκον*, & cultus diuinus est, Cultus ergo diuinus Iudæorum erat. Non omnia, scilicet quæ habuerunt Iudæi, abiecerunt Christiani. Et inter nonnulla quæ habent à Iudæis, retinent etiam nunc *καθῆκον*, & cultum diuinum. Non cultum quidem illum quem adhibebant Iudæi in ceremonijs illis, quæ figuræ tantùm erant veritatum il-

la-

larum Christianarum quas reapse possidemus. Sed retinent Christiani eundem illum latriæ cultum, qui adhibebatur in cœremonijs illis, quæ figuræ erant veritatum illarum cœlestium; quarum multas habemus sub Euangelio, alias speramus veriùs quàm possidemus.

Nemo est qui nesciat, Philotime, sacratissima redemptionis nostræ mysteria, significata olim fuisse in lege Mosaica, per symbola omnium expressissima, aquam, ignem, oleum, sal. Per aquam, quæ representabatur peccatorum nostrorum ablutio. Per ignem, quo exprimebatur sanctificatio nostra, quæ lucere debet sicut ignis. Per oleum, quo significabatur vnctio electionis nostræ, & penetratiua Spiritus Sancti in animas nostras immissio. Per sal, quod incorruptionem & immortalitatem nostram sapiebat. Quæ scilicet symbola à Iudæis usurpata, retenta, neque reiecta fuerunt à Christianis, quæ totus Orbis Christianus fuit, ab Apostolis ipsis posuit; quæque hodie Latinus & Græcus est. Symbolorum quippe illorum ea vis & virtus erat; vt illis etiam nunc graphicè representetur sub Euangelio, perfecta peccatorum nostrorum ablutio, perfecta sanctificatio nostra, plena Spiritus Sancti in animas nostras immissio, perfecta incorruptio & immortalitas nostra. Quæ tamen symbola, vt & cultum omnem
di-

diuinum à Iudæis deriuatum, & ab Apostolis ipsis institutum; Caluiniãna reformatio sic amputauit, vt sanctissima & sacratissima illa omnia, ense inimico, & audacissimo facto, penitus hauserit.

Tres electissimorum hominum ordines, à Iudæis & mandato DEI, oleo quondam vngi solitos, notum est. Reges, Prophetas, & Sacerdotes. Quod Ecclesia omnis Catholica etiam nunc consuevit, in Regibus & Sacerdotibus oleo vel chrismate consecrandis. Caluinus autem non solum Sacerdotum vnctionem, quæ fit oleo sacro, abstulit: Sed, quæ fuit audacia hominum confidentissimi, Sacerdotes ipsos à sua reformatione procul abegit: ordinemque ipsum Sacerdotalem prorsus eliminauit. Instituerant Apostoli Presbyteros & Episcopos, à quibus res omnis sacra, & quicquid in Ecclesia iuris Sacerdotalis esset, perageretur: præfecerantque Diaconos & Ministros, qui minoribus Ecclesiæ muneribus sufficerentur. Inuertit institutionem Apostolorum Caluinus. Ministros scilicet instituit illos, qui debuerant esse Presbyteri: mutauitque Diaconos & Ministros, in Presbyteros.

Illud tamen præceperat S. Paulus Philippensibus cap. 3. *Vt idem saperent, & in eadem permanerent regula.* Quam regulam vocauit *formam*, loco eodem, vbi ait: *Imitatores mei estote, & obseruate;*

sd

d

eos

eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram. Formamque illam tradiderat Apostolus, sermone & epistola: sicut scriptum est Thessal. 2. c. 2. Tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Calvinus autem paruipendit, & regulam, & formam, & traditiones, quas didicerat Ecclesia, siue per sermonem, siue per epistolam S. Pauli, & reliquorum Apostolorum. Melius, peius, prodesset, obesset, nihil vidit ille in Reformatione sua, nisi quod lubuit. Non enim hoc sibi proposuerat, vt Reformati sui occurrerent in vnitatem fidei, regulæ, & formæ Apostolicæ cum Catholicis. Imò è contra: vt diuersi penitùs abirent à Catholicis, in fide, in regula, & forma Apostolica. Quod S. Pauli præcepto planè aduersari fuit. Edixerat enim S. Paulus Ephes. 4. Solliciti estote seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus: sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma. Vnus DEVS, & Pater omnium. At Calvinus sollicitus fuit soluere vnitatem spiritus gladio Schismatis. Diuisit ille corpus Ecclesiæ: diuisit ille spem vocationis nostræ: diuisit ille Dominum nostrum. Non eadem est per illum, apud Christianos omnes regula fidei Christianæ: non eadem est per illum, apud Christianos omnes forma Christiani-
 ba-

baptismatis: neque per illum vnus DEVS est Christianorum omnium.

Audi verò, Philotime, integram hominis audaciam! Non contentus Calvinus rupisse vnionem Ecclesiæ; ipsum quoque sanctissimum vnionis Sacramentum violauit, aut potius sustulit. Non admisit ille transubstantiationem Catholicorum Latinorum, quæ eadem ipsa est *μετέσχησις*, siue transelementatio Græcorum benè intellecta. Quam scilicet transelementationem fieri asseuerabant Christianorum antiquissimi, in consecratione panis: momento scilicet illo quo concepta Consecrationis verba super pane dicerentur. Quæstionem illam exagitaui Calvinus, nodumque eius sacrilegio resoluit (absit verbo contumelia). Consecrationem nimirum ipsam de Reformatione sua omninò sustulit: contra institutum, contra vsum, & contra vnanimem consensum totius Ecclesiæ Christianæ; quæ Consecrationis canonem possidet, à principio adeò vetusto, vt nullum principio illi determinetur signatè principium. Imò contra institutum ipsum Domini, qui Consecrationem illam fecit, quando Sacramentum Corporis & Sanguinis sui instituit. Scriptum enim est disertissime, Dominum accepisse panem: deindè, benedixisse pani: quod est *Εὐχαριστία*: vnde *Eucharistia* ipsa dicta est. *Fregisse deinceps* &

distribuisse. Calvinus autem accepit panem. Et missam faciens benedictionem & consecrationem, continuo fregit panem, & distribuit. Atqui benedictio & consecratio Eucharistiam faciunt. Ergo, quando Calvinus Eucharistiam suam sine benedictione & consecratione instituit: Eucharistiā ipsam (quod monstrum est) sine Eucharistia celebravit.

Accipe igitur, Philotime, audacias & confidentias Calvinianæ reformationis omnino extraordinarias. Et ex illis paucissimis quæ hic breviter perstrinxi, discce omnes eiusdem in reliquis alijs, precipitancias, intemperantias, & ἀλογίας. Hæc autem præ cæteris indicavi, in quibus tota eius, si quæ tamen est, religio quasi in duplicato cardine vertitur. Imò inquires. Quare ergo consenuisti in Calvini Schismate & reformatione; tu qui Schisma & reformationem Calvini tantopere exosam habebas? Propter hoc ipsum, Philotime. Schismata namque tantopere semper auersatus sum, vt Schisma facere in Calvini etiam schismate refugerim. Et nisi DEVS rerum humanarum arbiter, me inde manu apprehensum eduxisset; torperem adhuc in veterno. Non quia feritatem Schismatis induissem, deposuissemque animum redeundi ad sinum Ecclesiæ Catholicæ, Sed quia falsò existimabam licitum mihi fore perseverare in Ecclesia Schismatica, & matè re-
for-

formata, in qua natus eram: procurando, vel saltem expectando tempus in potestate DEI positum, quo reditus vniuersalis fieret Schismaticorum omnium ad Ecclesiam Catholicam. Et tutè sis, Philotime, quàm maximè illud in votis semper habuerim.

^{supra} Totum ergo DEI est, & totam illi habeo gratiam; quòd ante tempus illud, exoptatum à me expectatumque ardentius, conuersus sum ad Ecclesiam Catholicam: quam scilicet experior nunc Matrem meam dulcissimam, quamque veneror & toto pectore amplector. Non enim consilio maleuolo, sed DEI voluntate factus sum Catholicus. Et quicquid durum in me consultum putaueram, illud DEVS vertit in melius, & pro mea salute factum voluit. Benedictum sit Nomen eius in sæcula.

^{ante} HABES, Philotime, causas quæ me fecerunt Catholicum. Exponendæ illæ restant, propter quas eiurauerim librum quem edideram de Præ-Adamitis. Quas vt summatim & verbo comprehendam. Liber ille meus, causa fuit conuersionis meæ. Et vicissim; conuersio mea, causa fuit abiurationis, quam feci libri illius mei. Sed & illud clariùs explicandum est.

^{hic} Nouisti, Philotime, quomodo in Præ-Adamitis meis inquirendis, viam institerim extra vias omnes omnium retro Theologorum, quotquot fuerunt.

ab Apostolis. Hoc nimirum malè habuit Theologos eosdem omnes, in quascunque Sectas hodiè diuisi sunt. Quique omnes, in alijs dissentientes, in hoc verò consentientes, & agmine facto, irruerunt in librum meum: illumque oppugnaverunt auctoritatibus omnibus SS. Patrum, Sacrosanctorumque Conciliorum; nec non vniuersali consensu totius Ecclesiæ Christianæ. Poteram fortasse vtcumque repugnare, Philotime, si mecum egissent humanis argumentis, non auctoritatibus. Sed cedendum omninò mihi fuit auctoritati tantarum auctoritatum. Nec deliberaui, vtrum auctoritati cederem. Sed in illo hæsitauit & suspensus fui. Cui auctoritati cederem, & cui me dederem.

Hoc verò in primis me malè vrebatur. Quòd Lutherani & Calvinistæ omnes, easdem machinas in me mouissent, quas retundere conantur in Catholicis; qui illos auctoritatibus iisdem SS. Patrum & Conciliorum orthodoxorum nequicquam obruunt. De Lutheranis quidem; & de suo (quem mihi occinebant) Luthero, parum mouebar, Philotime; quia non eram de grege illo. Quid enim mihi erat cum Doctoribus vino recoctis? De Calvinistis autem, quia Calvinista eram, hæc mihi ipse dicebam. Quid mihi illi recitant suum Calvinum, & suos Caluini affectas; vt subijciar illorum auctoritati, qui subijci

nolunt neque Patribus, neque Concilijs, neque adeò
 Ecclesiæ ipsi Catholicæ? Atque vt nulli auctorita-
 ti subijciuntur, nulla vicissim & illis auctoritas con-
 cessa est. Corpus enim Sectæ illius sine capite est.
 Aut potiùs, corpus anomalum est, cui plura sunt
 capita quàm membra. Quorum verò Calvinista-
 rum auctoritati me submittam? Anne Calvinista-
 rum Batauorum? Sed illi, mille trahunt varias ad-
 uersis sententijs opiniones. An Puritanorum An-
 glicanorum? Apage verò monstrum dissensionis
 & confusionis horrendum, quod hodie regnat in
 Babele illa. Anne ad Germanos, anne ad Helue-
 tios me conuertam? Sed nihil mihi cum Germanis,
 nihil cum Heluetijs est. An verò ad meos Refor-
 matos, quos vocat, & quos habet mea Gallia, me
 conferam? Sed neque illis benè conuenit. Pauca
 admodum Reformatis illis sunt Academiae in Gal-
 lia: atque illæ pauca, in pluribus differunt: illo-
 rum Ecclesiæ super illis, in contraria studia, & di-
 uersas partes diducuntur.

Quæ verò est illorum auctoritas, vt me illis su-
 bijeiam, & ad quorum tribunal cum securitate con-
 fugiam? Hoc est, vt possim tale de illis sperare iudi-
 cium, quod summæ auctoritatis sit; à quo nulla detur
 prouocatio, & contra quod nulla fiat Iurisdictionis
 vindicatio: quodque vbi vsum erit, rigorem iuris

lenire, & secundum bonum & æquum decernere valeat. Mea namque causa talis est, vt talem summam auctoritatem Iudicibus suis optare debeat. Summæ autem dementiæ esset, summam illam requirere auctoritatem iudicandi de Religione, in Doctoribus Reformatis, illisque præcipue Francis; qui subditi sunt REGI CHRISTIANISSIMO, & filio Ecclesiæ Catholicæ primogenito: cuiusque adeò conscientia commissum est, cauere in primis ne quid detrimenti Religio Catholica accipiat.

Finge enim (aiebam mihi ipsi) te stare coram Doctoribus Reformatis, vt vocant, Francis: teque illorum fidem & conscientiam appellare, vt iudicent de te, & de libro tuo; non secundum præiudicia, vel sua, vel aliena; sed secundum rationem, quam sequi profitentur, & super quam notum est totam Caluini Sectam fundatam esse. Fac etiam illos (vt fert eorum genius) tangi intrinsecus, & induci posse tuis rationibus, vt tibi & libro tuo faueant. Putasne illos vnquam ausuros expromere sensum suum intrinsecum de te, & de libro tuo? liberumque & integrum illis fore, sententiam de te ferre, summa illa cum auctoritate, quæ absoluta esse debet in condemnando & absoluendo? Frustra es si id putas. Auctoritatem certè sibi arrogabunt te condemnandi. Sed nullam prorsus habebunt te absol-

uen-

uendi. Neque si maximè cupiant, te absoluere audeant. Quia neque liberum, neque integrum illis erit, absoluere de errore qui fidei Catholicæ aduersatur, quique repugnat Caluino ipsi. Cuius nimirum Secta toleratur in Gallia, neque heterogenea alia apud illam admittitur.

Infaniam ergo si me vtrò submittam auctoritati illorum, quibus pro certo sciam nullam esse auctoritatem, nisi præsentam in condemnando; nullam verò in absoluendo. Neque prætereundum est, Philotime, quod mihi renuntiatum erat; quàm mala mens esset, & quàm malus Reformatorum meorum erga me animus: de quo non dubitabam. Atqui, aiebam, necesse omnino est vt auctoritati subijciar. Non enim datur apud Christianos individuum vagum, & auctoritate liberum. Nullaque alia auctoritas est, ad quam tutò confugiam, quæque plena & absoluta sit; præter auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ, quæ residet in summo & Romano Pontifice, tanquam in suo capite. Qualis est Papa noster ALEXANDER VII. nomine & re Sanctissimus.

Ille etenim, Philotime, verus est Seruus DEI Eliacim, de quo Isaias cap. 22. *Qui prepositus est in Templo DEI: qui indutus est tunica, Et confortatus est cingulo Sabnæ, Pontificis Summi Iudaici. Cuique*

DEVS

DEVS dedit clauem domus David super humerum eius. Qui aperit, & non est qui claudat: & claudit, & non est qui aperiat. Locus eximius & singularis Veteris ipsius Testamenti, quo designatur euidentissime translatio Pontificatus Summi Iudaici, ad Christianum D. Petri. Expellit enim DEVS loco illo Sobnam, Pontificem summum Iudaicum, de Statione sua, & de ministerio suo deponit eum; ut det potestatem eius Eliacim filio Helciae. Eliacim enim ille, cui DEVS dat clauem domus David, apud Prophetam; S. Petrus fuit, cui Dominus idem dedit claues regni caelorum, apud Euangelistam.

Confugi ergo, Philotime, ad auctoritatem Summi & Romani Pontificis, Successoris D. Petri: ut potè ad illam solam quæ aperit, & non est qui claudat; quæ claudit, & non est qui aperiat. Qua nulla datur potior in toto Orbe Christiano, cuique nulla alia par dari potest, in illis quæ ad fidem Christianam & mores spectant: quæque me potuit condemnare & absoluere, vtrumque verò absolutissime, summo suo iudicio, & à quo nulla datur apud Superiorem prouocatio. Neque illud tantùm debui, Philotime, secundùm bonam mentem, & secundùm bonam ipsam conscientiam, confugere ad auctoritatem Summi & Romani Pontificis, SANCTISSIMI PATRIS nostri, in iudicio libri mei, & mei ipsius

ipſius ſuper libro meo. Imò illud etiam facturum
recepſeram, libro illo de quo agebatur. Multoties
enim in illo, verbisque conceptiſſimis edixeram;
Me, meaque omnia obſequenti & cæca religione ſub-
miſſurum Magiſtris & Dominis meis, Doctõribus or-
thodoxis, penes quos ius eſſet ſummum inquirendi &
ſtatuedi de Theologicis. Quales nempè Iudices ſum-
mos delegare ſolet Summus Pontifex Papa noſter
beatiffimus. Imò & quales ſolus delegare poteſt.

Sed enim, Philotime, ex quo me ſubmiſi au-
toritati Summi & Romani Pontificis, pro iudicio
libri mei: ex eo etiam me commendavi, & tradidi,
in clientelam & fidem Eccleſiæ Catholicæ, cuius
Summus & Romanus Pontifex, Papa noſter beatif-
ſimus, Caput eſt. Ad quam ſcilicet Eccleſiam Ca-
tholicam continuò me conuerti, & cui illicò me de-
di. Veriſſimumque adeò eſt quod prædixi: li-
brum illum meum cauſam fuiſſe conuerſionis meæ
ad fidem Catholicam: & viciffim, conuerſionem
meam ad fidem Catholicam, cauſam fuiſſe abiura-
tionis quam feci libri eiufdem mei. Liber meus
conuerſionem meam fecit. Et conuerſio mea ab-
iurationem fecit libri mei. Non enim potui fieri
Catholicus, quin eiurarem librum illum qui apertè
repugnabat auctoritati & ſenſui Eccleſiæ Catholicæ.

Non defugio, Philotime, quin Præ-Adamitas

meos

meos plūs oculis meis quondam amauerim. Sed
 scandalum tantò plūs etiam semper odi. Et malui
 oculum ei jecere, quàm scandalum inferre Ecclesiæ,
 erroremque in sinu fouere. Sat habui quod per-
 suasi me non malo fine illos cogitauisse. Et re ipsa
 comprobauit (quod re ipsa feci) me illos bona fide
 censuræ Ecclesiæ Catholicæ submisisse. Coetera
 quæ ad librum eundem pertinent, quæque super il-
 lo mihi euenerunt; perlege, Philotime, in depre-
 catione quam deposui ad pedes SANCTISSIMI
 PATRIS nostri, vbi Romam adueni. Quamque
 illi vt tibi, cœterisque amicis meis, notam facerem,
 ad calcem huius Epistolæ edendam cu-
 rari. Vale, & me amare

perge.

DE-